

Islah ibadettir

Nureddin Yıldız'ın 20.02.2017 tarihli (288.) Hayat Rehberi dersidir.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ. وَصَلَّى اللَّهُ وَسَلَّم عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ.

Âlemlerin Rabbi Allah'a hamd, Efendimiz Muhammed aleyhisselama, ailesine, ashabına salat ve selam olsun.

Aziz kardeşlerim,

Rabbimizin yarattığı en mükerrem ve saygın varlık olan insan, kendi başına yaşayamayan ve hayatı tek başına sürdüremeyen bir mahlûktur. Bir insan hangi meziyetleriyle öne çıkarsa çıksın, bu hayatta tek başına tutunamaz.

Allah'ın hikmetidir, her insan her şeye tek başına sahip olmak ister. Hem eşine muhtaçtır hem eşinden üstün olmak ister. Hem babasız yaratılamaz hem babasının mahkûmu olmak istemez. Hem koyun sürüleri gibi ovalarda dolaşamaz ve başında bir siyasî oluşumun yönetimini ister hem de o gücün kendi elinde olmasını ister. İnsan böyledir.

Hayatı ilgilendiren yüzlerce branşta insan incelendiğinde karşımıza çıkacak tablo budur. Tek yaşayamıyor; ikinciye, üçüncüye, dördüncüye ihtiyacı var ama kimsenin önünde de diz çökmeye hazır değil. Bunun en canlı örneği insanın evlilik, anne-babalık, şirket ortaklığı maceralarıdır. İnsanı nerede tutarsanız tutunuz, orada ikinci bir insanla ilişkisi muhakkak olacaktır ve insan, yalvararak ortağı olduğu şirketi ele geçirmeye çalışacak kadar parazit çıkarabilir. Kendisinin onlarca hatasının bulunduğu bir pozisyonda diğerlerinin tek bir yanlışına her şeyi feda edebilen de insanın ta kendisidir.

Rabbimizin bilerek bu şekilde yarattığı insanı yine Allah murat ederek ancak din terbiyesi ve şekillendirmesi ile ıslah olabilir ve yaşayabilir-yaşanabilir bir kıvamda yaratmıştır. İnsanı dinin terbiyesi dışında tuttuğumuz zaman insan tam bir canavardır. İnsanın nasıl dizginleneceğini öğreten Allah Teâlâ'dır.

Bu sebeptendir ki dinimizin çatısı altında oluşan kardeşliğimiz, Allah'ın üzerimizdeki en büyük nimetlerinden biridir. Kardeşliğimiz sayesinde ırkımız, bedensel farklılıklarımız, özel kabiliyetlerimiz, iç hırslarımız başımıza bela olmaz. Eğer din kardeşliğimiz aktif olmazsa, Müslüman olmamıza ve Allah'ın mümin kulları vasfımıza rağmen din kardeşliği mayasının gerektirdiği şeyleri aktif biçimde tatbik etmezsek, insanlığımızdan kaynaklanan hırslarımız ve beklentilerimiz başımızın belası olur. Birbirimizin katilleri ve kovalayıcıları hâline geliriz –Müslüman olduğumuz ve böyle bilindiğimiz hâlde.

Gayet önemli bir durumu vurgulayarak ve dikkatle zikretmeliyiz: Bizim gözümüzde ashab-ı kiram - Allah onlardan razı olsun- dünyanın en iyi insanlarıdır. Allah Teâlâ ve Peygamber aleyhisselam onlardan memnundur, yeryüzünde bir insanın en büyük beklentisine sahip olarak ahirete gitmişlerdir. Buna rağmen insan olarak birtakım sorunlarla onlar da karşılaşmışlardır. Ashab-ı kiramın en iyisinin kim olduğu sorusuna en azından dördüncü sırada verilecek cevap, Resûlullah aleyhisselamın amcasının oğlu ve mübarek kızının kocası Ali bin ebi Talib radiyallahu anhtır. Büyüklüğü, üstünlüğü ve Müslümanlığı konusunda herhangi bir tereddüt yoktur. Hanımı olan Fatıma radiyallahu anha, kadın dünyasının tacıdır. Nikâh törenlerimizin klasik dualarından biri, "eşler arasında Ali ve Fatıma'nın muhabbetinden istenmesi" duasıdır. Onların çocukları olan Hasan ve Hüseyin radiyallahu anhuma, cennet gençlerinin efendileridir.

Buna rağmen, sahih bir hadis-i şerif hepimizin gözünü açmalıdır. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bu iki mübarek insanı evlendirip baş göz ettikten sonra ziyarete gitmiş, kapıyı vurup içeri girince Ali'yi

evde bulamamış ve kızına, “Amcanın oğlu nerede kızım?” diye sormuş. Fatıma da gergin bir hâlde, onun kızıp küserek evden gittiğini söylemiş. Sehl ibni Sad radiyallahu anhin anlattığına göre Efendimiz aleyhisselam yanındakilere, “gidin bakın, şu adam nerede” buyurmuş. Bakmışlar ki mescitte, ‘rida’ denen elbisesi üzerinden açılmış, omzu toprağa değer vaziyette yatıyor. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem mescide gitmiş, onu öyle görünce, “toprak babası adam, kalk!” buyurmuş.

O da karşısında Efendimiz aleyhisselatu vesselamı görünce kalkmış.

Bu damat, bütün Müslümanlar’ın -en azından- dört numarada en iyisi. Bu eş, Müslümanlar’ın düğünlerinde dua ederken mutluluk ve muhabbet amacıyla isimlerini andıkları bir kadın. Ama küsler!

Peki, neden? Çünkü Ali insandı. Fatıma da insandı. Radiyallahu anhuma. Çünkü insanlık budur, insanlıkta kabız olmak da ishal hâli de vardır. Bundan muaf insan olmaz. Faziletinden dolayı insanî meziyetlerini kaybeden insan değildir. İnsan olmak sorunlar yumağı içinde yaşamak demektir. İblis bir numaralı ezeli ve ebedî düşmanımızdır; müminliğimizin bizi kardeş yaptığını ve bunun sayesinde de Rabbimizin rızasını kazanacağımızı çok iyi bildiğinden, yeryüzünde Lat ve Menat gibi putlarının yeniden yapılıp insanların taş parçalarına tapınmak türünden bir projesinin yerine, iki mümini tartışmalı hâlde getirmek veya iki mümin grubu anlaşmazlığa düşürmek projesini öne çıkarmıştır.

Hepimiz İblis’in bu projesini Resûlullah aleyhisselamın veda haccında söylediği bir hadis-i şerifinde çok dikkatli şekilde görebiliriz: “İblis artık sizin şirk ortamına geri döneceğinize dair umut taşıyor ama sizi birbirinize karşı soğutmak için umutludur.”

Biz Müslümanlar’a veda konuşması yaparak aramızdan ayrılan Resûlullah aleyhisselamı anladıysak, şirkin içimize bir bela olarak geri dönmesinden, bu tehlikeden önce, birbirimizle mümin kardeşliğin ortamını oluşturamamanın şeytan açısından daha büyük bir yatırım olduğunu anlıyor olmalıyız. Şeytanın umudu, birbirine tolerans gösteremeyen, müsamaha edemeyen müminlerdir.

İster hoca ister hacı, ister vakıfçı ister işçi, ister emekli biri ol; senin müminlerin kardeşliğine dair sıcak ortamı zedeleyen, birbirlerine muhabbetini azaltan her sözün ve davranışın, Resûlullah aleyhisselamın ikaz etmiş olduğu, ‘mümin kardeşliğini zedeleyerek şeytana yardım etme’ suçuna dâhildir. İblis’in eline bir kazma vermek ve kardeşlik duvarından tuğla sökmesine yardımcı olmak budur.

Namaz kılıp oruç tutan müminler, İblis’in bu ateşine nefes nefes körük olabilirler. Bunun için İslam’ı sadece cami yaptırıp içinde namaz kılmaktan ibaret görürsek bu yanlış bir İslam’dır. O camide insanların toplanıp namaz kılmalarını sağlamak ise eksik İslam’dır. Camide namaz kılan bin Müslüman’ı tek vücut görmek isteyen Allah’ın muradına karşı, birbirine soğuk bakan ve farklı atan kalpler taşıyan kitleler olarak camiye dolduğumuzda Rabbimizin rızası hâsıl olmaz. İslam; abdestin, taharetin, orucun, sadakanın ve bütün ibadetlerin yaşanmasını sağlamak ve bununla beraber mümin kardeş olarak da yaşamının dinidir. Ki kurt korkusuyla köpeğe razı olmuş koyun sürüleriyle içlerinden birini baş seçmiş ve yekvücut olabilmemiş insanlar arasındaki fark ortaya çıkabilsin.

Allah’ın bizden beklediği; bütün beklenti farklılıklarımıza, bir şeyin yapılıp yapılmaması hususundaki olanca düşünce ayrılıklarımıza rağmen mümin kardeşlik çatısı altında durmayı becerebilmemizdir. Şayet hoca efendiler ve onların yanı başında duran dernek-vakıf başkanları, müminlerin arasında bir tür yönetici vasfıyla bulunan kimseler mesela namazı din diye öğretiyorlar da bedel ödeyerek de olsa mümin kardeşliğimizi korumayı -ahlak veya kültür olarak değil- din olarak öğretmiyorlarsa ve namaz

kılarken bize sevap vermesini umduğumuz Allah'ın, aynı zamanda hepimizi mümin kardeşler olarak bir arada görmek isteyen Allah olduğunu anlatamıyorlarsa, öğretilen İslam değildir. Öğretilen, içinde İslam'ın bulunduğu bir bilgi yığındır.

Yaşadığımız bu, Müslümanlar'ın parça parça olduğu ve parçalanmanın ibadet zannedilip herkesin kendi kümesi etrafında toplanmayı en iyi Müslümanlık sandığı dönemde Allah'a yemin ederek söyleyebiliriz ki velev altmış sene boyunca pazartesi-perşembe oruçlarını tutmaktan faziletli olan şey, iki müminin arasını ıslah için çalışmak, iki mümin grubun en azından birbirleriyle sürtüşmelerine mâni olarak, Veda Hutbesi'nde bahsedilen tehlikeyi önlemek için yapılan gayret ve hatta bu konuda yalan konuşmak pahasına dahi olsa tartışmalarını sağlamaktır.

Neyin daha sevaplı, daha az sevaplı olduğunu herhâlde bizim belirleyecek hâlimiz yoktur. Bu kanunu Peygamber aleyhisselam haber vermektedir. **Müminlerin arasında ıslah edici, sorun giderici iş görmek Allah için yapılacak ibadetlerden biridir. Hakkından feragat ederek, kendisine yapılan ithamdan uzak durup cevap vermeyerek veya bir nedenle kanunî hak sahibi olduğu hâlde sırf müminler arasında kalıcı bir kin oluşmasını diye hakkından vazgeçtiğini söyleyen, Allah için iş yapmış bir mümindir. Yaptığı mahza ibadettir.**

Eğer Müslümanlar sözgelimi muharrem orucu tutuyorlar ama bu oruçla ilgili bir ayrıntıyı aralarında ihtilaf konusu hâline getirip iki gruba bölünerek birbirlerini yanlış iş yapmakla itham edecek olay üretebiliyorlarsa bu, o oruçtan daha değerli bir ibadeti gündeme getirmiştir: Tartışmalarını önlemek ve bu konuyu sulh etmek.

Allah Teâlâ, Hasan el-Benna'ya rahmet etsin, bir gün Kahire'nin camilerinden birine girmiş. Ezan okunmuş, içeride sünnet namazı kılınacak ancak cami cemaati tartışıyorlar. Onlara neyi tartıştıklarını sormuş. Ezandan sonra okunan duayı içlerinden bazısının sesli okumak istediğini, cemaatin bir bölümünün ise bidat olduğu gerekçesiyle buna karşı çıktığını söylemişler. 'Ezan duası okumayalım' diyen yok; sesli mi sessiz mi okunacağı tartışılıyor. Küçük bir mesele yüzünden; ezan okunmuş, kamet bekleniyor, duanın en makbul olduğu saatte tartışma yapılıyor.

Hasan el-Benna dimdik durup muhteşem bir söz söylemiş: "Duanın en makbul olduğu şu saatte, Allah'ın evlerinden bir camide böyle tartışmanın nedeni olacaksa bundan sonra ezan da okumayın, duanın tartışmasını da yapmayın." Çünkü böyle bir tartışmaya sebebiyet verecekse ezan bile negatif sonuç getirmiş demektir.

Müminler arasındaki sorunları gidermek ve ıslah etmek bir ibadettir. Bu dönemde belki en mühim ibadetlerden biridir. Bu ibadeti kim ne kadar yaparsa o denli ecir kazanacaktır. Fakat şüphesiz olarak bilmeliyiz ki bir şeyin ibadet olması şeytanın onun karşısına dikilmesi demektir. Tereddüt etmeden denebilir ki Müslümanlar'ın birbirine böylesi düştüğü bir zamanda kavga edilmemesi için çalışan, küsleri barıştırmaya uğraşan veya bunun benzeri işler için gayret eden temiz niyetli ve salih bir mümin, camide oturup Kur'an okumakla vakit geçiren müminden daha sevaplı ve şeytani daha fazla rahatsız edecek bir işle meşgul olmaktadır.

Ümmetin camileri bile 'seninki-benimki' diye böldüğü bir zamanda, ümmetin içinde fitne olmaması için gayret eden kimse, ümmetine çalışan insandır. Konuştuğu her söz ümmetin bir ferdiyi rencide eden ve onu bir kenara iten insanla ağızından çıkan cümleleri hiç kimseyi incitmemek üzere özenle sarf eden arasında kesin bir fark vardır.

Fatıma radiyallahu anha, eşiyle arasındaki meseleyi anlatırken sert bir üslup kullanıyor ve “çektı gitti” diyor. Demek ki bu olabiliyor. Niye çektirdi gönderdi? Demek ki bu da olabiliyor. Bu onların büyük makamlarına bir milim bile eksiklik getirmemiştir. Çünkü ikisi de insandır. Bu sorunları tapınılır şeyler hâline getirmemişlerdir. Günlük bir şey gibi addettiler ve nasıl gıcık olduktan, kabıza yakalandıktan sonra geçince sağlığına kavuşuyorsa bir insan, tıpkı bunun gibi o hâlin geçmesinin ardından mümince ve insanca yaşamayı da becerdiler.

Kur’an’ımız, Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem zamanında Kuba’da kurulan mescidi ve Kubalı halkı övüyor. Kur’an’ın bu üslubuyla övdüğü ikinci bir köy ve halk (Mekke-Medine hariç) yoktur. Allah Teâlâ, bu mescidin takva üzere kurulduğunu ve rızasına uygun olduğunu, orada “manevî temizlikte yükselmek isteyen adamların bulunduğunu” buyuruyor.

لَمَسْجِدٍ أُسِّسَ عَلَى التَّقْوَىٰ مِنْ أَوَّلِ يَوْمٍ أَحَقُّ أَنْ تَقُومَ فِيهِ رَبِّهِ رِجَالٌ مُّجْتَبُونَ أَنْ يَنْتَهَرُوا

Medine’ye yaklaşık 4-5 kilometre mesafede bir yer olan Kuba halkı Ensar’dır. Bir kişi kalkıp “Resûlullah zamanında Kuba’dakiler sıradan Müslümandılar” dese onun imanından şüphe edilir. Çünkü Allah’ın beyanı vardır.

Efendimiz aleyhisselam bir gün Mescid-i Nebi’de öğle namazı kıldıktan sonra bir sahabe kulağına, Kubalılar’ın feci şekilde kavga ettiklerini ve kanın gövdeyi götürmek üzere olduğunu fısıldamış. Hâlbuki bakınız, Kur’an-ı Kerim, oradaki halkın tertemiz olmak için uğraştıklarına şahitlik ediyor. Efendimiz’in kulağına böylesi bir haber geldiğinde mezkûr ayet ineli çok zaman geçmişti.

Ve Resûlullah aleyhisselam yürüyerek Kuba’ya gitmiş, oradakileri barıştırmış. Barıştırma işi ikindi namazına yetişemeyeceği kadar uzayınca da Bilal radiyallahu anhu namaz için Medine’ye göndermiş. Efendimiz aleyhisselamın Medine’de olduğu hâlde mihrabına geçip namaz kıldırmadığı olaylar belki on tane değildir. Bunlardan biri de bu hadise. Dinin direği olan namazı bırakıp müminlerin sulhu ile uğraşmıştır.

Bu o gün için tek bir olaydı. Bugün ise müminlerin bir arada durduğu bir ise kavga ettiği doksandır. Biz İslam’ı hâlâ teyemmümün farzlarından ibaret zanneder veya menkıbelerle kulluk ettiğimizi sanırsak Peygamber’imizin bu tavrını nereye oturtacağız?

İslah için gayret etmek bir ibadettir ve Allah’ın razı olduğu işlerdendir. Şura suresinin 40. ayetinde Allah Teâlâ, “Kim ıslah eder, sorun düzeltirse onun karşılığını vermek Allah’a kalmıştır” buyuruyor.

فَمَنْ عَفَا وَأَصْلَحَ فَأَجْرُهُ عَلَى اللَّهِ

‘Şu kadar sevaptır’ demiyor, zira kullar o sevabı tartamazlar.

İslamî eğitimimiz, sadece kâfirlerden kurtulma mücadelemiz üzerine kurulu değildir. Bunun için şeriatımız, üç günden fazla selam alıp vermeyecek seviyedeki küslüğü kebaire günahlardan biri saymıştır. Ne olursa olsun, müminler olarak şu hakikati bilmeliyiz: Fertler çapında veya gruplar bazında ya da aile içi-aileler arası birliktelikler bakımından, etnik, siyasî beraberliklerimiz zaviyesinden iki insanın bir araya gelmesi İblis’in, Resûlullah aleyhisselamın Veda Hutbesi’nde ikaz ettiği o hedefine muhatap olmak demektir.

Madem ki ıslah bir ibadettir, öyleyse bu ibadeti yapan kişi mutlaka bir niyet ile yapmalıdır, 'ümmetin tuğlalarından biri eksilmesin' diye salih bir niyetle. Rabbinin rızası için umre yapmaya niyet ettiği gibi, iki mümin kardeşinin arasını düzeltip onları barıştırmak için evden çıkmaya niyet etmelidir. Bu öyle mübarek bir iştir ki dinimiz, onları barıştırmak için aralarında söylenecek 'yeşil yalanlar'a da izin vermektedir.

Öyleyse bizler insan olarak ve Resûlullah'ın ümmeti olmamız bakımından, siyasette-ticarette hatta dinî konularda ve aile yapımız içinde, ikinci bir insanla bir araya geldiğimiz herhangi bir noktada aramızda bir tartışma olmasını ya da farklı düşünmeyi hayatın yaz-kış tabiiği kadar tabîi görmek zorundayız. Mümin isek ve 'lâilâheillallah Muhammedun Resûlullah' dediysek bu sözünü ettiğimiz soruna karşı ezilmeyiz ve mümince ıslah ederiz. Camide tadil-i erkân ile namaz kılmayı iyi mümin olmanın gereği gördüğümüz gibi evde de ıslah kafalı olmayı iyi mümin olmanın gereği görürüz. Başka türlü de melekler bizi bu asırda imanın hakkını veren biri olarak kaydetmeyeceklerdir.

Allah Teâlâ'nın Kubalılar hakkında "tertemiz olmak isteyen adamlar" şeklindeki şahadetine rağmen Resûlullah aleyhisselam onların arasındaki sorunu ıslah için yanlarına vardığında inatlaşsalar ve meseleyi büyütseler de Efendimiz boynu bükük olarak evine geri dönseydi biz şimdi o kimseleri "tertemiz olmak isteyen adamlar" diye mi anardık zannediyoruz?

Onlardan biri -maazallah- namazı bıraksaydı ve Allah'ın haklarındaki övgüsüne rağmen namazını kılmıyaydı yeni bir ayet onu hain olarak anacaktı. Namaz gibi bir ibadet de zor şartlarına, karakter ve kimlik farklılıklarına rağmen bir arada durmayı becermektir.

Yirmi beş yıl süren bir evlilikte iki farklı karakterin birbirine sabretmesi, yirmi beş dakika bile sürmeyen sabah namazındaki sabırla aynı değildir. Bunun içindir ki Sahih-i Müslim'deki bir hadis-i şerifi (2565) hepimiz kulağımıza küpe etmeli, buradan çıkaracağımız derslerle yolumuzu çizmeliyiz: "Allah Teâlâ her pazartesi ve perşembe günleri rahmet kapılarını açar, meleklerine müminlerin affedilmesini buyurur.

Sonra da buyurur ki: 'Aralarındaki küslüğü gidermeyen şu iki mümini barışincaya kadar bırakın.' Böyle üç defa buyurur: 'Barışincaya kadar bırakın, barışincaya kadar bırakın, barışincaya kadar bırakın.'

İnsanlar hacca gidecekleri zaman helalleşirler, hacca boşuna gitmemiş olmak için. Bu hadis-i şeriften anlayabiliriz ki aslında her pazartesi ve perşembe sabahı da o helalleşmeden yapmak lazımdır. Zira o zamanlarda birbirine küs ve aynı camide sabah namazı kılmayı bir aradalığın sembolü olarak değerlendiremeyen müminler, Allah'ın rahmetinden üç kere kovulmuştur. Hacca giderken sembolik bir 'helallik' bu açığı kapatmıyor. Allah'ın azabına hacca gidene kadar razı mıyız sanki?

Mümin kimseye küsmez değildir. Küsebilir de. Zaten üç güne kadar bir boşalma ruhsatı da verilmiştir. Fakat mümin iki şeyi yapmaz: Ebedî küsmez ve küslüğüne dinini malzeme etmez. Zaten afet olan bu ikincisidir. Bir insanla aramdaki soğukluğu, dini ara malzeme yaparak yürüttüğümde bu işleyebileceğim en ağır kabahatlerden birine dönüşmüştür. Küslükte dinimizi ve insanlığımızı yıpratmaksızın yetmiş iki saate kadar ruhsat verilmiştir çünkü insanoğlunun gerilmesi, tansiyonunun yükselmesi gibi durumlar da hesaba katılmıştır.

Bu aynı zamanda eşler, akrabalar, dünürlar arasında da cari olabilecek bir konudur.

İslam, kiliselerine kapanmış Hıristiyanlar'ınki gibi bir din değildir; hayatı İslamlaştırma dinidir. Küslüğü, dargınlığı, gerginliği de İslamlaştırdığımız zaman hakiki mümin olabildik demektir.

Resûlullah aleyhisselamın Ebu Davud'da rivayete dilen bir hadis-i şerifini her mümin not etmelidir: “Size nafile namazdan, oruçtan ve sadakadan daha değerli bir ibadeti söyleyeyim mi? İki kusun arasını islah etmektir.”

Karı-koca, vakıfta yönetici-yönetilen, imam-müezzin, amir-memur, siyasetçi-vatandaş... her kim olursa. Çünkü İblis'in hayali birbirine küsmüş ve birbirinin aleyhinde konuşan müminler oluşturmaktır. Kim İblis'e taş atınca sevap kazandığı gibi onun hayallerine taş atan da ecir kazanmaktadır. Peki, iki müminin arasını fiskosla açan için ne olacak? Resûlullah aleyhisselam bunu da hadisin devamında cevaplıyor:

“İki müminin arasının açılacağı işi yapan ise kökten tıraş olmuştur.”

Allahuekber! Bu ne demektir? Anlıyoruz ki bu, böyle bir işi yapan kimsenin o güne kadar yaptığı bütün ibadetleri kaybetmesi anlamına gelmektedir. Aynı noktadan hareketle iki müminin arasını düzelten kimsenin de ne kadar büyük sevap kazanacağını anlayabiliriz.

أَلْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ. وَصَلَّى اللَّهُ وَسَلَّمْ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ.

Âlemlerin Rabbi Allah'a hamd, Efendimiz Muhammed aleyhisselama, ailesine, ashabına salat ve selam olsun.